

stem bleef weergalmen en die van Vermeulen snel is weggeëchood, tekent de definitieve kering van het verlicht getij.

Drie jaar lang, van 1827 tot 1830, heeft het tijdschrift *Katholikon* getracht deze kering alsnog te voorkomen. Het ademde een staats-absolutistische geest en kon alleen verschijnen dankzij de financiële en morele steun van koning Willem I's verlicht katholieke regeringsfunctionarissen. P.C. van Ghert, hoge ambtenaar aan het Departement van R.K. Eredienst, heeft het voor driekwart volgeschreven²⁶. Nog één keer kon Schrant er in terecht met zijn versleten uitleg van de valse en de ware Verlichting. De Verlichting in het algemeen had volgens hem veel goeds gesticht, dat ruimschoots opwoog tegen het kwade: 'zonder haar zouden wij in een nacht van onkunde en barbaarschheid, zoo groot als die der middeleeuwen, verkeerren'. Gallicaans-jansenistisch is de aanbeveling van een auteur om in de godsdienst het dogmatische van het disciplinaire te onderscheiden, 'de Goddelijke van de menselijke verordeningen, de instelling van Jesus zelf van die der Kerk'. Geloofsgenoten werd aangeraden tegenover andersdenkenden zich zo min mogelijk over geschilpunten uit te laten en alleen bij kennelijke aantasting van hun overtuiging zich 'met bescheidenheid, zonder trotsche aanmatiging of bitterheid' te verdedigen. Toch ontbreekt het in *Katholikon* niet aan spontane uiteenzettingen over katholieke gebruiken, die aantonen dat ook dit geschrift zijn rechtzinnigheid heeft willen bewijzen. Het artikel 'Een woord aan neologische priesters' is een frappant voorbeeld²⁷.

Rogier, die *Katholikon* voorbeeldig — zij het niet zonder een partipris tegenover bepaalde personen — in zijn gouvernementele kader heeft geplaatst, betitelde het tijdschrift als 'een gesprek zonder partner, een monoloog'²⁸. In een wat andere — als men wil: tegen-gestelde — zin is het beeld van toepassing op de manier waarop de Nederlandse katholieken uiteindelijk uit de strijd met de Verlichting tevoorschijn zijn gekomen. Zij hebben, mede onder invloed van de postnapoleontische trend in Europa, de Verlichting verdrongen zonder er werkelijk mee in dialoog te zijn getreden.

26. L.J. Rogier, 'Het tijdschrift "Katholikon" 1827-1830', in: *Terugblik en uitzicht*, I, 291-339.

27. *Katholikon*. Een maandschrift ter verdediging van de waarheden der Roomsche Katholieke godsdienst, 1(1827) 5, 199 en 208; 2(1828) 233 vlg.

28. Rogier, 'Katholikon', 333.